

**Міністерство освіти і науки України
Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола
Юридичне відділення**

Кафедра права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни:

«Кримінальне право України (особлива частина)»

на тему:

***«Поняття хуліганства та його відмежування від
адміністративного правопорушення та суміжних
складів кримінальних правопорушень»***

Виконав:

студент групи Пб-11

Наворенський П.Л.

Науковий керівник:

к.ю.н. Денисовський М.Д.

Тернопіль, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ХУЛІГАНСТВА ВІДПОВІДНО ДО КК УКРАЇНИ	8
<i>1.1. Поняття хуліганства за Кримінальним кодексом України</i>	8
<i>1.2. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення передбаченого статтею 296 КК України</i>	9
<i>1.3. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 296 КК України</i>	10
РОЗДІЛ 2. ВІДМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ "ХУЛІГАНСТВО" (ст. 296 КК УКРАЇНИ) ВІД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ "ДРІБНЕ ХУЛІГАНСТВО" (ст. 173 КУпАП)	13
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.	16
РОЗДІЛ 4. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ХУЛІГАНСТВА У ЗАКОНОДАВСТВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	20
ВИСНОВОК	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25

ВСТУП

Актуальність теми. Подальший розвиток демократизації суспільства, зміцнення правової основи держави і суспільного життя передбачає всеохоплюючу охорону політичних, майнових та інших особистих прав і свобод людини. Така охорона повинна здійснюватися на основі законності та правопорядку.

Кожний громадянин повинен дотримуватися закону, виконувати свої обов'язки як перед суспільством, так і перед державою, поважати права і законні інтереси інших людей.

Натомість, криміногенна ситуація, яка склалася в Україні, перетворилася у найбільш небезпечне соціальне лихо, що створює серйозну загрозу розбудові незалежної держави.

Одним з небезпечних і все ще досить поширеним посяганням на громадський порядок є хуліганство. Так, згідно статистичної інформації МВС України про стан та структуру злочинності в Україні за 2005 рік було зареєстровано 14959 кримінальних справ, порушених за ознаками статті 296 Кримінального кодексу України (далі – КК України).¹ У 2005 році в провадженні судів перебувало 10175 кримінальних справ про хуліганство. Закінчено провадження у 8414 кримінальних справах цієї категорії, що становить 82,7 % від тих, що перебували у провадженні. Із постановленням вироку суди розглянули 5808 справ.

Особа, яка вчиняє хуліганство, посягає на суспільні відносини, що забезпечують нормальні умови життя людей у різних сферах суспільно корисної діяльності, спокійний відпочинок і дотримання правил поведінки в суспільному житті та побуті, часто завдає шкоди особистим інтересам людей, їхньому здоров'ю, власності, навколишньому середовищу тощо. На підґрунті досвіду практичних працівників міліції та вивченні статистичних даних можна зробити висновок, що хуліганство являється своєрідною «початковою школою» злочинності. Хуліганство, як вид протиправного діяння, небезпечне для суспільства тим, що на його ґрунті вчиняється ряд інших, більш тяжких

злочинів. Хулігани часто перетворюються в злісних, а з них – в хуліганів-гвалтівників, хуліганів-вбивць.

Скоюючи хуліганські дії, особа грубо протиставляє себе суспільству, прийнятим в ньому правилам поведінки. Все це сприяє формуванню в її свідомості антисоціальних мотивів, які пізніше проявляються у скоєнні інших, більш тяжких злочинів. Тому, боротьба зі злочинністю немислима без активізації боротьби з хуліганством.

Не зважаючи на те, що боротьбі з хуліганством приділено увагу, багато її питань продовжують залишатись спірними, інші з них розроблені не досить глибоко і повно. Це стосується розуміння об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта, суб'єктивної сторони хуліганства, його кваліфікуючих ознак, відмежування даного злочину від суміжних деліктів. Має певні проблеми, а інколи й допускає помилки при застосуванні статті 296 КК України і практика. Покращення потребує і саме кримінальне законодавство, яке регулює відповідальність за хуліганство.

Все вище викладене і обумовило вибір мною даної теми в якості дипломної роботи.

Стан розробки теми в літературі. Юридичному аналізу складу злочину «Хуліганство» було присвячено чимало праць як українських вчених, так і вчених країн пострадянського простору. Не зважаючи на значне число публікацій, присвячених проблемам хуліганства, і що цьому питанню приділяється велика увага на конференціях, симпозіумах, семінарах, збагачення літератури відповідними монографіями і статтями не припиняється. Дана тема активно досліджувалася ще науковцями колишнього СРСР і, хоч із прийняттям нового Кримінального кодексу України 2001 року юридичний склад хуліганства був дещо змінений, багато питань, розроблених в той час, залишаються актуальними і сьогодні. Однак, не зважаючи на це, чимало наукових тверджень вже застаріли і потребують переосмислення. При написанні даної курсової роботи я намагався систематизувати та синтезувати

досліджені праці, на основі чого сформулювати власні висновки та погляди на ті чи інші актуальні питання даної теми.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є наукове визначення і розкриття змісту кримінально-правових ознак хуліганства, з'ясування особливостей конструкції юридичних складів цього злочину, включаючи і особливості його понятійного апарату, встановлення критеріїв розмежування хуліганства та інших злочинів проти особи, власності, від дрібного хуліганства, що становить собою адміністративний проступок, а також питання призначення покарання за його вчинення. Метою дослідження також є поглиблення та конкретизація наукової бази для практичного застосування цієї норми, наукове обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення редакції ст.296 КК України та удосконалення практики її застосування.

Мета дослідження реалізована у **завданнях**, які полягають у наступному:

- ✓ дослідити юридичну природу кримінально караного хуліганства як злочину та здійснити порівняльний аналіз норм про хуліганство за КК України 1960 року та нині чинним Кримінальним кодексом України;
- ✓ з наукових позицій та практичного їх значення дослідити та визначити зміст поняття «громадський порядок» і його співвідношення з поняттями «громадський спокій», «громадська безпека», «правопорядок», а також зміст понять «особлива зухвалість» та «винятковий цинізм» та визначити їх кримінально-правове значення;
- ✓ дослідити значення термінологічних зворотів «з мотивів явної неповаги до суспільства», «публічність хуліганства» та визначити їх вплив на механізм кримінально-правової охорони соціальних цінностей від хуліганських посягань;
- ✓ провести аналіз кваліфікуючого та особливо кваліфікуючих складів злочину «Хуліганство»;
- ✓ на підставі аналізу об'єктивних і суб'єктивних ознак, що утворюють юридичні склади хуліганства як злочину, виявити існуючі недоліки в розумінні змісту цих ознак, які є оціночними;

✓ виробити наукові пропозиції щодо удосконалення диспозиції ст.296 КК України та оптимально сформулювати санкції з уточненням видів і розмірів покарань за хуліганство;

✓ здійснення кримінально-правової характеристики об'єктивних ознак хуліганства в Україні та зарубіжних країнах;

✓ проведення юридичного аналізу суб'єктивних ознак хуліганства в Україні та зарубіжних країнах;

✓ дослідження змісту кваліфікуючих ознак хуліганства в Україні та зарубіжних країнах;

✓ визначення специфічних рис покарання за хуліганство в Україні та зарубіжних країнах.

Об'єктом дослідження є хуліганство як злочинне посягання, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 296 КК України.

Предметом дослідження є юридичний склад злочину «Хуліганство».

Методи дослідження репрезентовані системою загальнонаукових і спеціально-наукових методів, що забезпечили об'єктивний аналіз досліджуваного предмета. З урахуванням специфіки теми, мети і завдань дослідження застосовувалися такі методи:

- порівняльно-правовий (використовувався у всіх розділах дисертації задля виявлення загального, схожого, відмінного та унікального у кримінальному законодавстві України та зарубіжних країн щодо відповідальності за хуліганство);
- історико-правовий (дозволив розкрити генезис кримінальної відповідальності за хуліганство в Україні та зарубіжних країнах; діалектичний (застосовувався у всіх розділах дисертації, забезпечив дослідження кримінально-правових положень про відповідальність за хуліганство в їх взаємозв'язку, вплинув на формулювання висновків і пропозицій за темою дослідження);

- системного аналізу (використовувався при аналізі конкретних елементів кримінально-правових норм про відповідальність за хуліганство, дозволивши простежити взаємозв'язок таких елементів;
- структурно-функціональний (використовувався у всіх розділах дисертації, посприявши комплексному дослідженню питань уніфікації норм про кримінальну відповідальність за хуліганство з урахуванням існуючих потреб практики);
- логіко-юридичний (використовувався при формулюванні висновків і виробленні пропозицій теоретико-прикладного значення);
- соціологічний (враховувався у всіх розділах дисертації при вивченні судової практики, проведенні опитування);
- статистичний.

Використовувалися і такі методи, як:

- моделювання, математичний, правового прогнозування.

РОЗДІЛ 1. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ХУЛІГАНСТВА ВІДПОВІДНО ДО КК УКРАЇНИ

1.1. Поняття хуліганства за Кримінальним кодексом України

Аналізуючи та надаючи оцінку такому поняттю, як «хуліганство» варто звернути насамперед увагу на те, що дане поняття/дія є однією із форм посягань, яка в даному випадку проявляється посяганням на правопорядок в країні та громадську безпеку.

До даної категорії злочинів у сфері хуліганства відноситься значна кількість протиправних дій, починаючи від висловлювання нецензурними словами та закінчуючи спричиненням тяжких ушкоджень та навіть вбивства з так званих хуліганських мотивів. Також до цієї категорії ми відносимо, самовільні підпали будинків, приміщень, пошкодження транспорту чи засобів зв'язку з хуліганських мотивів [12, с. 90].

Варто зазначити, що дана категорія злочинів – хуліганство є досить небезпечним для суспільства, оскільки скоюючи так званий злочин у частині хуліганства, одночасно може скоювати більш важчий злочин, який в свою чергу несе ряд більш важчих негативних наслідків.

Що ж до визначення самого поняття хуліганство то варто зауважити, що законодавцем не чітко визначено таке поняття. В наслідок цього, це поняття можна оцінювати на власний розсуд проте така прогалина у законодавстві призводить до так званого свавілля і одночасно знижує репутацію правоохоронних органів.

Однак оновлення законодавства в частинні кримінальних правопорушень у сфері хуліганства, так само потребує своїх змін і доповнень, вдосконалення деяких механізмів, як це робиться відносно інших інститутів кримінальних правопорушень/злочинів після чого, протидія таким злочинам або зменшується або ж надає об'єктивності в частинні оцінки протиправних дій.

Так, у науковій, юридичній літературі зазначається що під хуліганством варто розуміти груб порушення так званого громадського порядку, який

включає у себе громадський спокій, моральність, що вчиняється виключно із хуліганських мотивів та виражає при цьому жорстоку неповагу до суспільства та зухвалість або ж з проявами цинізму.

Саме ж погодження поняття хуліганства науковці вважають, що воно запозичене з англійської мови а саме термін «hooligan» [13, с. 23].

Таким чином, на підставі вище викладеного, варто зазначити, що поняття «хуліганство» свого чіткого визначення у законодавстві немає. В свою чергу, вказана прогалина породжує ряд запитань однозначної відповіді на які не можуть ані практики, ані теоретики.

1.2. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення передбаченого статтею 296 КК України

Кримінальне правопорушення – хуліганство, аби стати злочинним діянням повинне так би мовити об'єктивуватися із зовнішньої сторони. В свою чергу зовнішній вигляд в юридичній літературі отримав назву – об'єктивна сторона, яка включає в себе ознаки певного роду злочину.

Об'єктивна сторона злочину – «це зовнішній бік (зовнішній вираз) злочину, що характеризується суспільно небезпечним діянням (дією або бездіяльністю), суспільно небезпечними наслідками, місцем, часом, обстановкою, способом, а також засобами вчинення злочину».

Проте, звертаючись до об'єктивної сторони в частинні хуліганських дій то варто зазначити, що вона характеризується наступним чином.

Аналізуючи ст. 296 КК України, В. А. Ломако пише: «З об'єктивної сторони хуліганство являє собою суспільно небезпечну дію, що грубо порушує громадський порядок, діями, що грубо порушують громадський порядок, новий закон визнає тільки ті, що відрізняються особливою зухвалістю або винятковим цинізмом» [2].

Аналогічного роду думки дотримується В.О. Навроцький, який вказує, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони хуліганства є якраз вчинення

протиправно караного діяння. З такою думкою також погоджується науковець, юрист - С.С. Яценко.

Таким чином, з аналізу науковців можна зрозуміти, що елементом хуліганства є неповага до суспільства в цілому.

Відтак, об'єктивна сторона хуліганства виявляється у порушення громадського порядку – активні дії злочинця. КК України не передбачено що хуліганство обов'язково повинно вчинятись у громадських місцях, що дає підстави вважати що даний злочин може вчинятись за відсутності свідків, в безлюдному місці, в будь-яку пору доби а також в домі/квартирі [13, с. 74].

Вчинення таких самих дій, але у присутності інших людей або під час проведення публічних заходів, вказує за своєю суттю та грубість вчинених дій.

Виходячи зі змісту ст. 296 КК України, то дана стаття під «грубим порушенням громадського порядку» визнає таке порушення, яке за своєю суттю супроводжується грубою зухвалістю та винятковим цинізмом. Такого ж роду висновку доходить судова гілка влади, адже такі особливі ознаки хуліганства надають можливість відмежування його від дрібного хуліганства передбаченого КУпАП.

Кримінальне правопорушення за ст. 296 КК України, вважається закінченим, якщо злочинець вчинив всі необхідні дії передбачені даною статтею.

Родовим об'єктом злочину хуліганства є громадський порядок, а безпосереднім суспільне відношення відносно якого спричиняються збитки.

Об'єктивна сторона – виключно активні дії.

1.3. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення, передбаченого статтею 296 КК України

Так, перед тим як перейти до суб'єктивних ознак кримінального правопорушення – хуліганство, хочу зауважити, що як нам відомо, суб'єктом

злочину, як одним із елементу складу кримінального правопорушення повинна бути особа, яка володіє наступними ознаками:

1. фізична особа;
2. осудна особа, яка розуміє значення своїх дій;
3. досягла віку згідно якого може наставати кримінальна

відповідальність за вчинення нею кримінального правопорушення.

В свою чергу, суб'єкт кримінального правопорушення – хуліганства є загальним та як наслідок не містить особливих ознак, окрім віку відносно якого злочинця можна притягти до кримінальної відповідальності.

Суб'єктивна сторона злочину – хуліганство з точки зору науковців характеризується прямим умислом та обов'язковою ознакою під назвою – мотив явної зневаги до громадського суспільства.

Звертаю увагу, що суб'єкт який вчиняє злочин не лише усвідомлює свої протиправні дії а й наслідки, які настають за вчинення таких дій. Проте, зневага до суспільного порядку потребує належного вивчення в інституті кримінального права [20, с. 73].

Як зазначає В.В. Кузнєцов, «неповага до суспільства – це прагнення продемонструвати свою зневагу до існуючих у суспільстві правил і норм поведінки, самоутвердитися за рахунок приниження інших осіб, протиставити себе іншим громадянам, суспільству, державі». Тобто, з вказаної точки зору науковця, так звана неповага повинна бути – явною, як для суб'єкта кримінального правопорушення так і для свідків (очевидців) протиправних дій.

Що ж до мотиву хуліганства то він безпосередньо полягає у так званій причинній зумовленості. Тобто, характер таких дій може бути різноманітним. Однак, в будь-якому випадку їх поєднує відсутність необхідності. Так, на практиці часто зустрічається, що суб'єкт таких злочинів вчиняє протиправні кримінально карані дії з метою висвітлення себе так би мовити з вищої сторони, або самолюбства відносно самого себе.

Деякі вчені, що мета хуліганства є спеціальною. Так, до прикладу, Налуцишин, стверджує, що «мета хуліганства - цинічно, брутально порушити

громадський порядок, а тим самим завдати шкоду публічному інтересу, під яким ми розуміємо громадський спокій».

Як мною вже зазначалось раніше, хуліганство вчиняється лише з прямим умислом. Цим даний злочин відрізняється від інших видів злочину, адже характеризується хуліганським мотивом що прирівнюється та ототожнюється з мотивами «явної неповаги до суспільства».

Таким чином, з аналізу даного питання можна дійти висновку, в частині того, що суб'єктивна сторона хуліганства включає в себе прямий умисел і мотив в частині неповаги до суспільства.

Варто зауважити, що якраз саме мотив є тією ознакою яка відрізняє від інших видів злочину, проте не лише вона одна, до таких ознак варто віднести ще [11, с. 84]:

1. кримінальне правопорушення – хуліганство вчиняється без суттєвого приводу;
2. причина вчинення злочину є внутрішнє бачення суб'єкта незалежно від навколишньої ситуації;
3. кримінальне правопорушення, яке вчиняється у формі дії, логічними та конкретними стосовно певних обставин;
4. предмет посягання в більшій частині випадків є не визначеним.

РОЗДІЛ 2. ВІДМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ "ХУЛІГАНСТВО" (ст. 296 КК УКРАЇНИ) ВІД АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ "ДРІБНЕ ХУЛІГАНСТВО" (ст. 173 КУпАП)

Беручи до уваги питання в частині відмежування хуліганства передбаченого ст. 296 КК України від дрібного хуліганства передбачено ст. 173 КУпАП, то варто врахувати, що зміст інституту категорії «грубе порушення громадського порядку» залежить насамперед від чітко конкретних обставин вчинення суб'єктом злочину протиправних дій [2].

Внаслідок цього, закон визначає виключно дії, внаслідок яких спричинено істотну шкоду безпосередньо громадському порядку. Щодо визначення грубості порушення такого порядку, то законодавець виходить із:

- характеру вчинених протиправних дій;
- наслідків що настали через їх вчинення;
- місця вчинення хуліганських дій;
- тривалості вчинення хуліганських дій;
- кількості потерпілих осіб від вчинених хуліганських дій;
- вік та стан здоров'я так би мовити постраждалих осіб від хуліганських дій;
- порушення прав та інтересів осіб стосовно яких вчинялись такі дії.

Будь-яка особа, що вчиняє хуліганські дії, чітко нехтує загальним правилам поведінки в громадському суспільстві.

Слід зауважити, що під діями, що порушують громадський порядок у грубо вираженій формі, варто розуміти такі дії які за своєю природою створюють істотну шкоду інтересам суспільства включаючи при цьому зухвалість та цинізм.

Так, для кваліфікації дій за ст. 296 КК України, законодавцю достатньо лише однієї такої ознаки як особливої зухвалості або виняткового цинізму. Тут, можна припустити, що використовуючи визначення «грубе порушення порядку», мають на меті виключно посилення хуліганства в інституті злочинів, що дає певні відмінності відрізнити від дрібного хуліганства передбаченого

КУпАП, яке за своєю природою включає лише настання певного роду істотної шкоди що повністю охоплюється ст. 173 КУпАП [15, с. 93].

Відтак, при встановлення відмежування дрібного хуліганства від хуліганства-злочину необхідно обов'язково встановити наступне:

- наявність та розмір завданої шкоди, яка настала внаслідок вчинення хуліганських дій;
- наявність особливої зухвалості чи виняткового цинізму.

Дрібне хуліганство що передбачене КУпАП не може вчинятись ані із зухвалістю, ані з цинізмом.

Верховний суд України, у своїх постановах та рішеннях неодноразово зазначав та надавав висновок, що в частині такої ознаки як особлива зухвалість при вчиненні хуліганства може визнаватись лише таке порушення порядку (грубе) яке за своєю природою супроводжувалось до прикладу насильством відносно потерпілої особи, завданням тілесних ушкоджень, знищення її майно чи його пошкодження, вчинення хуліганства під час масових заходів в наслідок чого вони не відбулись/зірвались, коли такі дії призвели до припинення діяльності підприємств, установ, організацій, руху транспорту, зневага до моральних цінностей суспільства, знущання над немічними, дітьми, пенсіонерами в тому подібне [21, с. 73].

При кваліфікації хуліганства, як злочину, варто враховувати обстановку у якій вчинявся такий злочин з метою визначення якраз ступеня суспільної небезпеки даного діяння.

До обстановки вчинення хуліганства варто віднести:

- місце вчинення хуліганства;
- час вчинення хуліганства;
- та інші умови, які мають необхідне значення.

Так, до прикладу, порушення громадського порядку, яке за своїми діями мало тривалий характер, буде неправильно кваліфікувати відповідно до норм КУпАП, оскільки сама шкода від цих триваючих дій завжди зростає.

В частині обстановки вчинення хуліганства як злочину, то тут також присутні певні особливості. Так, не варто відносити до дрібного хуліганства дії, які спрямовані на зривання громадських масових заходів. Однак, в кожній ситуації оцінці підлягають наслідки вчинених дій – хуліганства та сама особи злочинець, яка вчиняла хуліганські дії.

Таким чином, варто зауважити, що помилкова кваліфікація правопорушення хуліганство та дрібне хуліганство може призвести до незаконного притягнення суб'єкта до однієї із видів відповідальності – кримінальної або адміністративної в наслідок чого будуть порушенні принципи законності, об'єктивності, справедливості та інші [17, с. 94].

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ВІДМЕЖУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.

Сучасні тенденції розвитку законодавства в тому числі і кримінального права та їх виклики, що постали перед громадським суспільством нашої держави з врахуванням економічної несправедливості, військових дій на нашій території причиняють часто протестні настрої населення, які часто проявляються шляхом вчинення кримінальних правопорушень серед суспільства – хуліганства.

Злочин в сфері хуліганства є одним із поширених кримінальних правопорушень проти громадського порядку. Визначення даного інституту злочину, на законодавчому рівні закріплено у ст. 296 КК України, де визначено, що «грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, яке супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом» [2].

Кримінально-правова характеристика такого правопорушення є доволі важкою саме в частині розуміння, внаслідок чого постає ряд питань, які за своєю природою досить часто породжують негативні наслідки в частині розмежування кримінально караного хуліганства від інших кримінальних правопорушень.

Так, до прикладу, доволі актуальним та цікавим є питання в частині відмежування хуліганства від кримінальних правопорушень проти здоров'я. так, Вищий спеціалізований суд України в одному із своїх листів вказав, що розмежування таких злочинів відбувається насамперед через об'єкт злочину та самих ознак суб'єктивної сторони, тобто маючи на увазі під цим – мотив [9, с. 63].

Тут варто зазначити, що говорячи про об'єкт кримінального правопорушення, то вчиняючи хуліганство, суб'єкт злочину посягає своїми діями на громадський порядок, під яким ми розуміємо такий стан суспільних

відносин, який включає у себе громадський спокій, певні встановлені правила належних суспільних відносин, вираженої поведінки у повсякденному житті та ставленням осіб один до одного і суспільства в цілому.

В свою чергу об'єкт кримінальних правопорушень проти здоров'я, то необхідно зазначити про один із найважливіших благ людини це здоров'я.

Щодо розмежування злочинів за другим критерієм, то дії за ст. 296 КК України, кваліфікуються зазвичай внаслідок бажання суб'єкта проявити свою особливість, самолюбство яке в свою чергу проявляється внаслідок вираженої неповаги до суспільства та всупереч нормам моралі.

Однак, якщо взяти до уваги загальну характеристику кримінальних правопорушень проти здоров'я то можна дійти висновку про різноманітну кількість мотивів, які в свою чергу не являються обов'язковими ознаками суб'єктивної сторони. Тобто, злочини проти здоров'я можуть вчинятись із різних мотивів – помста, расова нетерпимість, заздрощі та багато інших [10, с. 62].

На противагу цьому, на практиці досить складним є питання в частині відмежування самого хуліганства від групового порушення громадського порядку. Сказане чітко підтверджується проведеними результатами І.М. Копотунова, відповідно до яких респоденти зазначили, що за наявності кримінального правопорушення – хуліганства, кваліфікують такі дії суб'єкта за ст. 293 та ч. 2 ст. 296 КК України тобто як групове хуліганство так як не вбачають між ними ніякої різниці [2].

Аналізуючи такий факт, справді стає зрозумілим результат таких складнощів, оскільки що групове порушення громадського, що хуліганство включає в себе один і той самий родовий об'єкт та основний безпосередній, а саме – громадський порядок.

Проте, в цей же час, можна виділити ряд відмінностей між вище вказаними складами кримінальних правопорушень, а саме:

1. кількість суб'єктів злочину;
2. склад злочину в частині його конструкції;

3. мотив вчинення кримінального правопорушення;
4. характер дій за яких вчинялось кримінальне правопорушення.

Одночасно, науковці по різному трактують такі відмінності, єдиної спільної думки щодо розмежування станом на сьогодні не має, одна критерії відмінностей різних юристів-науковців дещо перегукуються одні з одними.

Так, вченим В.В. Налуцишином, бкло наведено наступний перелік відмінностей таких кримінальних правопорушень, а саме:

1. до групового порушення громадського порядку входять усвідомленні дії суто організаційного характеру, - наявність організатора та інших осіб, в частинні хуліганства такі дії спонтанні;
2. групове порушення вчиняється виключно вчиняється лише організованою групою, а злочин хуліганство одноосібно, - один суб'єкт злочину;

Слушно згадати про відмінність у самому ж суб'єкту кримінального правопорушення. Як мною вже зазначалось раніше суб'єктом кримінального правопорушення – хуліганство, є фізична особа, яка досягла 14 років, тобто занижений вік за якого може наставати кримінальна відповідальність, в той же час, як за кримінальне правопорушення – групове порушення громадського порядку законодавцем встановлено, що суб'єктом злочину є фізична особа, яка досягла 16 років [11, с. 74].

Так, відповідно до ст. 293 КК України, «груповим порушенням громадського порядку є організація групових дій, що призвели до грубого порушення громадського порядку або суттєвого порушення роботи транспорту, підприємства, установи чи організації, а також активна участь у таких діях».

Досліджуючи даний розділ та аналізуючи практичну діяльність, то варто зауважити, що за матеріалами судової практики в тому числі і слідчої практики можна дійти висновку, що сам злочин в сфері групового порушення бере свій початок із групового хуліганства. Внаслідок цього, такі кримінальні правопорушення і кваліфікуються за двома статтями КК України [18, с. 90].

Проте, вказану форму слід брати до уваги в іншій ситуації. Адже, зазвичай дії за ст. 293 КК України, за своїм змістом ніяким чином не характеризуються явною не повагою до суспільства, а у випадку коли ж зазначена дія має місце до прикладу пошкодження чужого майна, то такі дії вже потребують додаткової кваліфікації, в даному випадку за ст. 296 КК України.

Відтак, кваліфікація кримінальних правопорушень, як хуліганство за ст. 296 КК України, має ряд своїх складнощів в частинні своїх певних особливостей а саме конструкції кримінального правопорушення [13, с. 63].

В практичній діяльності часто постають питання при відмежуванні хуліганства від суміжних кримінальних правопорушень в тому числі й від дрібного хуліганства відповідальність за яке визначена КУпАП.

Проте, дослідивши дане питання, можна дійти висновку, що в кожному окремому випадку, є ряд певних відмінностей, за допомогою яких можна правильно та чітко розмежувати кримінальні правопорушення навіть якщо на перший погляд є дуже схожими чи тотожними.

РОЗДІЛ 4. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ХУЛІГАНСТВА У ЗАКОНОДАВСТВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Як в нашій державі так само і в інших країнах світу, необхідною умовою належного функціонування держави є забезпечення її належного громадського порядку.

Як показало дослідження даного питання, то у науці розглядають кілька версій походження терміну «хуліганство». Перша версія, прирівнюється до назви одного із американських племен індіанців, на в науці отримала американську версію. Вона говорить, що ц вище вказаним племенем дуже довго боролось європейське населення у Північній Америці. І тоді, під терміном «хуліганями» почали розуміти тих людей, які борються з культурними цінностями і мають схильність до їх глумління [22, с. 94].

Науковець В.В. Налуцишин, досліджуючи історію зарубіжного законодавства країни – Франція, в частині хуліганства назвав певні закономірності становлення та розвитку такого інституту злочину, а саме:

- 1992 рік – 1927 рік – хуліганство існувало виключно як злочином проти особи;
- 1927 рік – 1960 рік – розширено поняття хуліганства та включено більш охоплюючи частину щодо посягання, а саме вважалось що хуліганство є злочином проти порядку управління в наслідок чого останньому завдається певна шкода;
- 1960 рік – 2001 рік – встановлено, що хуліганство здійснюється проти громадської безпеки, порядку та здоров'я населення;
- з 2001 року та до сьогодні – хуліганством є злочини/кримінальні правопорушення проти громадського порядку в тому числі і моральності. (так само як і в українському законодавстві).

Аналізуючи зарубіжні країни світу в частині притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення хуліганства, хочу звернути увагу на наступні країни.

Так, КК Литовської Республіки не містить окремого чіткого складу кримінального правопорушення який би мав назву – хуліганство. В даному кодексі у ст. 284 – «Порушення громадського порядку» має наступний зміст: «той, хто у громадському місці зухвалими діями, погрозами, знущанням, вандальськими вчинками демонстрував неповагу до оточуючих та порушив громадський спокій або порядок».

Таким чином, з вище викладеного вбачається, що такою особливістю кримінального правопорушення є те, що він включає в себе не лише дії в частинні хуліганства але і хуліганські дії в частині вандалізму [18, с. 63].

Однак, не варто розуміти, що якщо стаття яка б регулювала злочин в частинні хуліганства є відсутньою то відповідальність за вчиненні дії наставати не буде. Звертаю увагу, що таким аналогічним складом злочину є злочин передбачений ст. 284 КК Литовської Республіки, проте відповідальність настає як за вандалізм так і за хуліганство. І це досить доречно, оскільки вказані злочини є досить схожими. Відтак так, в Литві, часто акти вандалізму кваліфікуються як хуліганство.

Також звертаю увагу, що у більшості зарубіжних країнах, злочин в сфері хуліганства виступає не лише як небезпечна дія для суспільства але й як і мотив. Такий мотив передбачається у нормах як одна із ознак основного складу кримінального правопорушення, а також як і кваліфікуюча ознака певного виду окремого злочину та в окремих випадках як обставина, яка обтяжує покарання за вчинення кримінального правопорушення.

Відтак, зазначаю, що в частині обтяжуючої обставини покарання, хуліганський мотив передбачений лише у п. 3 ч. 1 ст. 60 КК Литовської Республіки. У кодексах деяких інших країн світу натомість «хуліганського мотиву» зазначена обтяжуюча обставина у виді - вчинення злочину з «інших низьких мотивів» [14, с. 62].

Також, у деяких країнах відповідальність за вчинення хуліганства відсутні, а саме у: Федеративна Республіка Німеччина, Республіка Польща, Держава Японія), в інших країнах – відповідальність передбачена у частинні різних

статей Кримінальних кодексів, які містять в собі певні форми хуліганських дій, до таких країн ми відносимо: Великобританію, Республіка Кірібаті, Держава Ізраїль, Китайська Народна Республіка, Острови Кука, Республіка Сан-Маріно, Соломонові Острова, штат Техас (Сполучені Штати Америки).

Одночасно звертаємо увагу, що саме санкція ст. 296 КК України, є найбільш оптимальною та найбільш м'якою в частинні покарання в порівнянні з відповідальністю в зарубіжних країнах світу. Також, відносно оптимальна відповідальність за кримінальні правопорушення в частинні хуліганства передбачено у Естонії, Узбекистані та Вірменії [21, с. 90].

Найбільш жорсткі у РФ, Таджикистані, Білорусії і Молдові.

ВИСНОВОК

Таким чином і здійснивши аналіз вибраної теми а саме поняття хуліганства, його складу та його відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень в тому числі й грубого хуліганства передбаченого КУпАП, можна дійти наступного висновку.

Поняття хуліганство було ще започатковано в історії існування індійських племен та існує довгий час. Проте, станом на сьогодні визначення хоч і поняття хуліганства міститься у кримінальному кодексі України, а саме статті 296 однак таке поняття немає цілком точного визначення серед науковців, що ставить в свою чергу ряд запитань на практиці в тому числі і при розмежуванні тотожних злочинів.

Аналізуючи об'єктивну складову та об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення передбаченого статтею 296 Кримінального кодексу України, встановлено, що об'єктивною стороною кримінального правопорушення даному випадку є мета вчинення такого злочину.

Щодо суб'єктивних ознак та самої суб'єктивної сторони злочину то було зазначено що суб'єктом злочину може бути лише фізична осудна особа яка досягла відповідного віку в даному випадку 14 років.

Також при написанні даної роботи було проаналізовано такі поняття як «громадська безпека», «явне неповаги до суспільства», «громадський порядок» та інші найбільш притаманні поняття цій сфері злочинів.

Станом на сьогодні існує ряд запитань відповіді на які важко дати, а в окремих випадках неможливо. Дана ситуація зумовлена, прогалинами які містяться у нормах законодавства.

Як нам відомо зміни та доповнення в закони України вносяться ледь не щодня, проте даний інститут злочинів а саме – хуліганство, станом на сьогодні ніякої так би мовити «реформи» не проходить, що вкотре свідчить про виникнення питань і проблем застосування і кваліфікації денного злочину на практиці у подальшому.

Також, варто зазначити, що хуліганство можна характеризувати за окремими кримінально-правовими та кримінологічними критеріями, що дає змогу розглядати його, як складову певних видів злочинності – кримінальних правопорушень передбачених КК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення 14.03.2022).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України 05.04. 2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 10.03.2022).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України 13.04.2012 № 4651- VI : [URL]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print1385149626864866> (дата звернення 31.03.2022).
4. .Налуцишин В. В. Характеристика суб'єкта хуліганства: наукові та практичні питання. В. В. Налуцишин. Університетські наукові записки. 2013. № 4.
5. Артюхова В. В. Знаряддя вчинення хуліганства: кримінальноправовий аспект. В. В. Артюхова. Наука і правоохорона. 2016. № 3.
6. Бажанов М. І. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти. М. І. Бажанов, В. В. Сташис, В. Я. Тацій. Юрінком Інтер Право, 2002.
7. Берлянд К. І. Кваліфікуючі ознаки складу злочину, що передбачає відповідальність за хуліганство. К. І. Берлянд. Форум права. 2012. № 3.
8. Берлянд К. І. Кримінально-правова протидія хуліганству в Україні: історичний досвід. К. І. Берлянд. Право і суспільство. 2012. № 4.
9. Вереша Р. В. Питання вини в нормативній кримінально-правовій теорії. Р. В. Вереша. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2003. № 54.
10. Гостєв В. В. Правові засади кваліфікації групового хуліганства у системі кримінального права. В. В. Гостєв, О. А. Старокожев. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2013. № 27.

11. Джужа О. М. Кримінологія : підручник. за ред. О. М. Джужи. Юрінком Інтер, 2002.
12. Єфімов М. М. Криміналістична характеристика та особливості розслідування хуліганства : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. М. Єфімов. 2015.
13. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. Книга 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. Видавничий Дім «Ін Юре», 2007.
14. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння : автореф. дис. канд. юрид. наук. спец. 12.00.08. О. А. Івахненко. 2015.
15. Калашнік В. О. Соціально-психологічна характеристика хуліганства. В. О. Калашнік. Право і Безпека. 2008. Т. 7, № 1.
16. Кармазін Ю. М. Розгляд судами кримінальних справ про хуліганство. Ю. М. Кармазін, О. Г. Литвишко.
17. Книженко О. О. Актуальні питання відповідальності за вчинення хуліганства. О. О. Книженко, В. О. Іванцов, П. Ю. Корнієць. Юрист України. 2013. № 1.
18. Кузнецов В. В. Злочини проти громадського порядку та моральності В. В. Кузнецов. за заг. ред. В. І. Шакуна. Паливода А. В., 2007.
19. Кузнецов В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство: національний та зарубіжний досвід. моногр. В. В. Кузнецов, В. В. Бабаніна, Л. О. Кузнецова. ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2013.
20. Левчук В. В. Проблеми визначення об'єкта хуліганства та його значення при кваліфікації злочинів. В. В. Левчук. Держава і право. 2008. № 40.
21. Матвійчук В. К. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України : в 2 т., Т. 1 В. К. Матвійчук, І. О. Хар ; заг. ред. В. К. Матвійчук. 2007.
22. Наклович М. Л. Кримінально-правова боротьба з хуліганством. Наклович М. Л. – Львів. Вища шк., 1974.

23. Налуцишин В. В. Історико-правові та порівняльні аспекти кримінально-правової характеристики хуліганства. В. В. Налуцишин. Університетські наукові записки. 2005. № 4.
24. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Відпов. ред. С. С. Яценко. 2005.
25. Олійничук Р. Групове порушення громадського порядку та хуліганство: проблеми розмежування. Р. Олійничук. Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 2.
26. Піщенко Г. І. Попередження хуліганства (кримінально-правовий та кримінологічний аспекти). автореф. дис. канд. юрид. наук. спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» Г. І. Піщенко. 1999.
27. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину. монографія. А. В. Савченко. Атіка, 2002.
28. Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони. Монографія. Фесенко Є. В., 2004.